

Резерват „Шабаница”- с. Триград

В превод името „Шабаница“ означава стара гора. Точно заради това тази местност в района на смолянското село Триград е обявена за резерват. Вековни букови и смърчови гори се извисяват на огромни височини. Защитената територия е известна и под името „Старата гора“. Резерват „Шабаница“ е обявен през 1986 година. Той е разположен на стръмни терени по горното течение на Чаирска река, на около 40 километра югоизточно от Триград, съвсем близо до границата ни с Гърция. Надморската височина на теритоията е 1700 до 1800 метра, в които влизат 23 хектара буково-смърчова гора. Отделни смърчови дървета надхвърлят възраст от 350 години и височина от 35 метра. Резерватът е обявен, за да се опазят тези вековни гори.

Резерватът се отличава от другите защитени територии с наличието на много стари насаждения. След приемането на България в Европейския съюз той попадна в защитена зона Триград – Мурсалица по НАТУРА. Това се дължи на факта, че 11 от срещаните там птици са включени в директивата за опазване на местообитанията на дивите птици на ЕС.

По две трасета може да се стигне до „Шабаница“. Едното е през Чаирските езера, които отстоят на 15 километра. Пътят е черен, горски и е собственост на Държавно лесничейство „Триград“. По него могат да се движат само високопроходими автомобили и мотори. По заобиколен път и също пресечен с множество препятствия е трасето през село Кестен. Атракция за туристите, решили да посетят Шабаница по този маршрут са плантациите за култивиране на мурсалски чай в землището на селото. „Шабаница“ е поддържан резерват и в него се допускат дейности за подържане на екосистемите. Но заради отдалечеността от населени места и непосредствената му близост до граничната бразда все още не са реализирани екопътеки. Поради фактът, че е разположен на границата обаче има тенденция да се изгради една българо-гръцка екопътека с изходна точка село Кестен. Друга възможност за туристическо трасе е от началото село Триград – природната забележителност „Триградско ждрело“, минавайки през

защитена местност Чаирските езера и се стигне до резервата. Дължината на двете екопътеки ще бъде значителна - от порядъка на пет километра.

За жалост поради отдалечеността му той не е посещаван от туристи. Но липсата на постоянен поток от хора благоприятства опазването на флората и фауната в района. „Шабаница“ се посещава единствено с научна цел за изследване на екосистемите, както и от местното население, в разгара на гъбния сезон. Специалистите са на мнение, че само ако се изградят екопътеки защитената местност ще стане атракция за туристите. Но за целта трябва да се подобри цялостно пътната инфраструктура в района.

През 2005 година на резерват „Шабаница“ е изготвен План за управление.

Самият резерват е нетипичен за тази част на Родопите. Екологите са на мнение, че с течение на годините ще се стигне до смяна на дървесния вид в местността и основен ще бъде букът. В резерватът на този етап не са се провеждали лесовъдски мероприятия. Има голямо количество суха паднала маса, която благоприятства развитието на младите дървета. Заради липсата на лесовъдски мероприятия, както и всякакъв вид човешка дейност там, има и много паднали дървета, които предават девствен вид на гората и нейният особен чар. Но количеството на падналата дървесина все още не е толкова голямо, за да се наложи нейното събиране.

Броят на висшата флора в „Шабаница“ е над 76 вида, което е около 2 процента от флористичното разнообразие на България. Защитени са шест вида растения – мизийска камбанка, рехавоцветна камбанка, балканска паламида, махнат девисил, широколистна гъжба, родопско крайснежно звънче. Тези защитени растения са балкански ендемити, т.е. срещат се само на Балканския полуостров. 40 вида пък са установените лечебни растения в района. От тях основно са папрати, горска пищялка, бреза, лечебна медуница, черна и червена боровинка, горска млечка, горска тинтява, здравец, звъника, лечебна иглика, горска ягода, малина, къпина и други.

Фауната е представена от 56 вида птици и 42 вида бозайници. Във водите на Чаирска река, която минава през резервата плуват балканска и дъгова

пъстърва. От земноводните животни се срещат различни видове жаби и дъждовник, гущери, змии – усойница и медянка. Голямо разнообразие има на птиците. В резервата се наблюдават голям и малък ястреб, мишелов, глухар, лещарка, гривяк, кукувица, кълвачи, горска чучулига, кос и много пойни птици и прилепи. Хищниците са представени от вълк, лисици, дива котка, белка, златка. Дивите животни, които в други райони са обект на лов, са благороден елен, сърни, дивя свиня.

В резерват „Шабаница“ се правят периодични проверки и мониторинг от служители на РИОСВ - град Смолян. Ежегодно се провежда преброяване на животите. Таксацията е с цел да се създаде по-обективна представа за популациите на редките и застрашени видове, които са обект на браконьерски лов. Целогодишно се следи поведението на едрите бозайници и евентуално възникване на епизоотии.

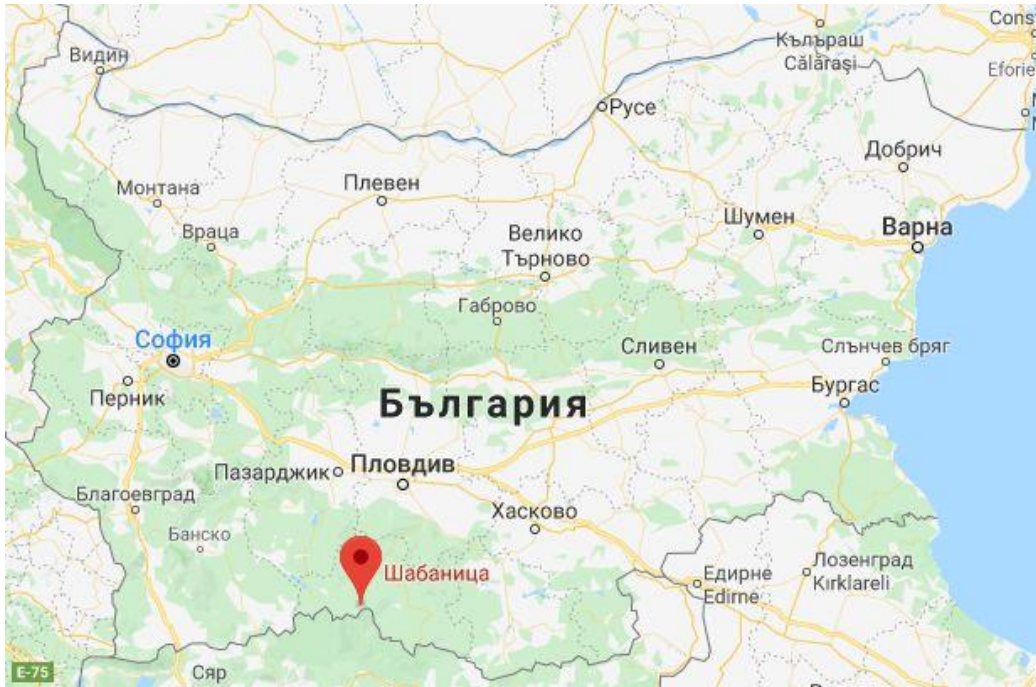
През 2007 година със заповед на министърът на околната среда и водите Буферната зона на резерват “Шабаница“ е прекатегоризирана в защитена местност „Старата гора“.

Защитената зона Триград – Мурсалица, в която попада и резерват „Шабаница“ е разположена между държавната граница на юг и населени територии на север и особено на изток, където граничи с областния център Смолян. Районът силно се влияе от горско-стопански дейности, както и от ползването на водите и от туризма. Горите са застрашени от интензивни сечи, както и браконьерски сечи извън строго защитените територии. Това води до промени в качествата и функциите на горските екосистеми, нарушава естествения воден баланс на целия регион и предизвиква ерозионни и свлачищни процеси. Премахването на старите полумъртви дървета и тези с хралупи, ограничава значително възможностите на кълвачите и совите да намират подходящи места за гнездене и храна. Инвестиционни намерения за изграждане на голям язовир на река Вьча и множество малки ВЕЦ по поречията на планинските реки допълнително ще увеличат отрицателното въздействие върху водния баланс на Триград-Мурсалица. Районът е една от най-предпочитаните за туризъм места в Западните Родопи, включително за пещерен и алпинизъм. Специализираните типове туризъм са фактор за

значително безпокойство на гнездящите по скалите птици, заради катерачеството, концентрацията на много хора при скалните масиви и силния шум, причиняван от техните дейности. През последните години безпокойство на птиците се предизвиква и от изграждането на еко-пътеки, несъобразени с гнездовищата на птиците. Ловът и браконьерството са широко застъпени практики в района.

В резерват „Шабаница“ вирее рядкото за българската флора растение – Родопско крайснежно звънче. Многогодишното тревисто растение е с височина над земята от 7 до 20 сантиметра. Листата са бъбрековидни, слабо кожести, събрани в основата на стъблото. Цветовете събрани в рехав сенник, а венчето петделно, правилно, звънесто, венечните дялове дълбоко нарязани. Тичинките са 5, прикрепени в основата на венчето, а плодникът един, горен. Родопското крайснежно звънче цъфти през май – юли. Растението вирее по влажни места и край потоци.

Красивият глухар също може да се наблюдава там. Пролетта мъжките екземпляри започват да токуват. С песните си те събират женските и слизат от дърветата на земята. Само тогава човек може да има късмет да види някое пернато, защото когато се разпее, глухарът не чува. От този факт идва и името на птицата. В България има малки запаси от глухари и затова се прилага строг контрол върху вида. Глухарът попада в категорията на едрия дивеч поради големите си размери. При мъжките и женските има силно изразено полово различие. Тежат около килограм и оперението им е в сиви тонове. При мъжките екземпляри цветовете са тъмни към черно, а теглото е 4-5 кг.

Източник: [Rodopi News – Новините от Родопите](#)